

Scenariusz lekcji – Problemy przy opisie ruchu

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

1. Uczeń wie, co to znaczy, że ciało się porusza.
2. Uczeń wie, że do opisu ruchu potrzebny jest układ odniesienia.
3. Uczeń rozumie potrzebę wprowadzenia układu odniesienia.

b) Umiejętności

1. Uczeń potrafi objaśnić co to znaczy, że ruch i spoczynek są względne.
2. Uczeń potrafi podać przykłady z życia codziennego świadczące o względności ruchu.

2. Metoda i forma pracy

Podział metod nauczania według koncepcji nauczania wielostronnego W. Okonia:

1. Metody asymilacji wiedzy: sporządzanie własnych notatek.
2. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy: ćwiczenia w opisie ruchu, dyskusja.
3. Metody praktyczne: wykonywanie opisów zjawisk (ruchu).

Forma pracy: grupowa.

3. Środki dydaktyczne

1. Tablica i kreda.
2. Podręcznik uczniowski.
3. Zeszyt ćwiczeń dla uczniów.
4. Duży arkusz, szarego papieru, pisaki.
5. Kartki A4 (około 20).

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Wyjście z klasy. Lekcję należy przeprowadzić na boisku szkolnym lub innej pustej przestrzeni, gdzie będzie możliwość swobodnego poruszania się na duże odległości oraz możliwość powieszenia kartki papieru i zapisywania na niej wniosków. Przed rozpoczęciem ćwiczeń nauczyciel wybiera sekretarza, który będzie zapisywał wnioski na papierze.

b) Faza realizacyjna

Ruch. Nauczyciel prosi uczniów, aby powiedzieli co to znaczy, że coś się porusza, w jaki sposób możemy stwierdzić, że coś się poruszyło. Jeżeli uczniowie będą mieli trudności z określeniem ruchu nauczyciel stawia przed nimi jakiś przedmiot, prosi uczniów by zamknęli oczy, przesuwa go i pyta uczniów czy przedmiot był w ruchu, kiedy mieli zamknięte oczy. Uczniowie w końcu na pewno stwierdzą, że ruch poznajemy po tym, że ciała zmieniają swoje miejsce (położenie). Sekretarz zapisuje co to jest ruch.

Położenie. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy, każda grupa otrzymuje kartkę A4 i udaje się w inne miejsce boiska. Zadaniem uczniów jest opisanie otoczenia wokół siebie skupiając się na przedmiotach (ciałach), które ich otaczają. Mają z punktu, w którym się znajdują opisać położenie innych ciał. Grupy należy rozstawić w taki sposób, aby ich opisy jak najbardziej się różniły. Po wykonaniu zadania uczniowie czytają swoje opisy. Nauczyciel inicjuje dyskusję: Dlaczego opisy się różnią od siebie? Czy dałoby się spowodować, aby były takie same? Dyskusję należy prowadzić tak, aby sekretarz mógł w jej wyniku zapisać, że do opisu położenia potrzebna jest nam określona jednostka odległości oraz jakieś „miejsce początkowe” (układ odniesienia).

Opis ruchu. Nauczyciel wysyła zespoły uczniów ponownie na ich miejsca z nową kartką. Tym razem będą musieli opisywać ruch nauczyciela po boisku, tak jak to widzą ze swojego miejsca. Nauczyciel prosi jedną z grup aby poruszała się dokładnie o krok za nim. Nauczyciel przemieszcza się po boisku dość wolno, zmieniając kilkakrotnie kierunek i zwrot przemieszczania się. Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie odczytują swoje opisy nauczyciel ponownie prosi o ich odczytanie, szczególnie zwracając uwagę na opis tych osób, które szły za nim i inspiruje podobną dyskusję: Od czego zależy to co było w opisach? Czy obserwowaliście różne ruchy? Czy udałoby się jakoś uzgodnić wasze opisy? W efekcie dyskusji sekretarz powinien zapisać: to jak opisujemy ruch zależy od sytuacji obserwatora (ruch jest względny), także to czy w ogóle ciała się poruszają zależy od sytuacji obserwatora (ruch i spoczynek są względne), opisy udałoby się uzgodnić, gdyby wszyscy siedzieli w jednym miejscu (wybór układu odniesienia).

c) Faza podsumowująca

Podsumowanie wiadomości. Uczniowie sporządzają krótką notatkę w zeszytach zapisując najważniejsze wnioski z lekcji. Nauczyciel prosi kilku uczniów, aby przeczytali swoje notatki.

Układ odniesienia i współrzędnych. Nauczyciel podkreśla jak ważna jest w nauce jednoznaczność. Uzgodnienie opisów ruchu ma fundamentalne znaczenie. Zapowiada, że na kolejnych lekcjach uczniowie poznają narzędzia/pojęcia, które pozwalają określać jednoznacznie położenie ciała: **układ odniesienia i układ współrzędnych.**

5. Bibliografia

1. Maria Rozenbajger, Ryszard Rozenbajger, Jerzy M. Kreiner, *Fizyka dla gimnazjum część 1*, Wydawnictwo „Zamiast Korepetycji”, Kraków 2000.

6. Załączniki

a) Zadanie domowe

Wypisać kilka sytuacji, w których opis ruchu znacznie się różni np.: ruch pociągu z ziemi i z drugiego

pociągu jadącego w przeciwną stronę.

7. Czas trwania lekcji

45 minut.

8. Uwagi do scenariusza

Brak.